

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Валентина Дротенко

Основи сценічного та екранного мистецтва

*Методичні вказівки
до самостійної роботи студентів*

Дрогобич
2023

УДК 791.02+792.02(072)

Д 75

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 3 від 23 лютого 2023 р.)

Рецензенти:

Любомир Мартинів, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Світлана Гірняк, доктор філологічних наук, доцент кафедри фундаментальних дисциплін початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Відповідальна за випуск:

Надія Скотна, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та політології імені професора Валерія Григоровича Скотного Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Дротенко В.

Д 75 Основи сценічного та екранного мистецтва : методичні вказівки до самостійної роботи студентів. Дрогобич : ДДПУ ім. Івана Франка, 2023. 34 с.

Методичний посібник укладено відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Хореографія» згідно з робочою програмою навчальної дисципліни «Основи сценічного та екранного мистецтва» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Історична динаміка видів мистецтва	6
Тема 2. Комунікативно-культурний потенціал мистецтва	9
Тема 3. Типологія жанрів та форм сценічного мистецтва	13
Тема 4. Основні елементи образної мови театрального мистецтва	16
Тема 5. Синкретизм танцювального і театрального мистецтва	19
Тема 6. Типологія жанрів та форм екранного мистецтва	21
Тема 7. Режисерська та акторська діяльність у сучасному сценічному та екранному мистецтві	24
Тема 8. Організаційно-методичні аспекти роботи театрального колективу	27
Рекомендації та вимоги до виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань	29
Рекомендовані джерела інформації	31

ВСТУП

У процесі опановування змістом дисципліни «Основи сценічного та екранного мистецтва» здобувачі вищої освіти формують *знання та уміння*:

- ✓ організувати і демонструвати професійне спілкування з приводу історичних аспектів генезису сценічного та екранного мистецтва;
- ✓ демонструвати розуміння кращих зразків світового і вітчизняного сценічного та екранного мистецтва, їх видів, форм, жанрів;
- ✓ оперувати різними видами аналізу художніх особливостей мистецьких явищ;
- ✓ здійснювати інтерпретацію творів театрального та кіномистецтва;
- ✓ розробляти сценарії різноманітних театралізованих дійств, здійснювати репетиційну роботу та створювати програму театралізованого дійства;
- ✓ розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у сфері хореографії, мистецької освіти та виконавської діяльності.

Пререквізити дисципліни: «Теорія і методика народно-сценічного танцю», «Теорія і методика українського народного танцю», «Народний костюм та сценічне оформлення танцю» / «Основи композиції танцю».

Постреквізити дисципліни: «Стилістика світової культури», «Підготовка концертних номерів» / «Підготовка концертних програм», «Основи акторської майстерності» / «Режисура танцю».

При вивченні навчальної дисципліни відповідно до Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 024 «Хореографія» (2020 р.) [1] здобувачі формують такі *загальні та фахові компетентності*:

- ✓ зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії

та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про культуру і мистецтво та у розвитку суспільства, техніки й технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- ✓ усвідомлювати роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин;
- ✓ аналізувати основні етапи, виявляти закономірності історичного розвитку мистецтв, стильові особливості, види і жанри, основні принципи координації історично-стильових періодів світової художньої культури;
- ✓ використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових, профільних, фахових закладах освіти;
- ✓ використовувати інтелектуальний потенціал, професійні знання, креативний підхід до розв'язання завдань та проблем у сфері професійної діяльності;
- ✓ застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології (відео-, TV-, цифрове, медіамистецтва та ін.) у процесі створення мистецького проєкту, його реалізації та презентації.

Самостійна робота студента передбачає:

- ✓ пошук та опрацювання наукової літератури за певною темою;
- ✓ створення структурної (візуальної) схеми прочитаного та засвоєного матеріалу;
- ✓ виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань, передбачених робочою програмою дисципліни;
- ✓ підготовка презентації вказаної теми з використанням сучасних інформаційних технологій.

1. Стандарт вищої освіти України. Рівень вищої освіти перший (бакалаврський). Галузь знань «Культура і мистецтво». Спеціальність 024 «Хореографія». МОН України. Київ, 2020.

Тема 1. Історична динаміка видів мистецтва

1. Видова специфіка мистецтв: від синкретизму до синтезу. Інтеграція мистецтв.
2. Методи пізнання інтегративних зв'язків у мистецтві: цілісність, системність, збереження індивідуальних властивостей елементів цілого, синестезійність.
3. Різноманітність стилів і жанрів сучасних сценічних та екранних мистецтв.

Основні терміни: мистецтво (*art, ars*) як майстерність, ремесло; мистецтво як об'єкт, твір; мистецтво як споживання; мистецтвознавство.

Методичні поради для підготовки до семінарського заняття

Актуальним у вивченні теми є усвідомлення того, що мистецтво – це (1) знаково-семіотична галузь культури, яка поєднує відтворену конкретність світу з тими чи іншими узагальненими сенсами; (2) сфера людської діяльності, творча робота зі створення художніх образів; (3) художньо-естетичний спосіб освоєння і пізнання світу.

Запропоновано дослідити видову специфіку мистецтв, урахувавши теперішній поділ на [3]:

- ✓ *просторові* (пластичне, образотворче) – архітектура, скульптура, живопис, графіка, фотографія;
- ✓ *часові* – музика, література;
- ✓ *просторово-часові* – хореографія, акторське мистецтво;
- ✓ *синтетичні мистецтва* – ораторське мистецтво, театр, кіномистецтво, теле- та відеомистецтво.

Для розуміння інтегративних зв'язків у мистецтві треба дослідити й усвідомити класифікацію мистецтв за різними критеріями [3]:

1. «Образотворчі (візуальні)» мистецтва, яким властива предметна (матеріальна) форма і котрі не змінюються у часі і просторі – *живопис, скульптура, графіка, монументальне мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво.*

2. «Необразотворчі» мистецтва, що відрізняються за типом вираження і сприйняття – *музичне, танцювальне, літературне*, також можливі *змішані види*.

3. «Синтетичні мистецтва» (сценічні) – це відносно вільна комбінація різних видів мистецтв, що творять якісно нове естетичне ціле:

- ✓ *театр* поєднує літературу, акторську майстерність, живопис, музику, декоративно-прикладне мистецтво;
- ✓ *балет* використовує природну пластику людського тіла;
- ✓ *танець* поєднує музику, живопис, скульптуру;
- ✓ *естрадне мистецтво* уособлює різноманітний набір (конферанс) художніх номерів у вигляді співу, декламації, танців, ілюзійонізму, акробатики;
- ✓ *цирк* поєднує спортивний і сміховий елемент.

4. «Технічні мистецтва» (екранні) – своєрідний симбіоз мистецтва і техніки: *фотомистецтво, кіномистецтво, мультиплікація, телебачення, світломузика*. Головні ознаки:

- ✓ статичне або динамічне відтворення дійсності за допомогою технічних засобів;
- ✓ органічна єдність творчого і технологічного процесів, у якій переважає естетична основа, тобто художність;
- ✓ масовість аудиторії, висока інформативність.

Різнманітність стилів і жанрів сучасного сценічного та екранного мистецтва зумовлена існуванням таких напрямів мистецької творчості як [1]:

Концептуалізм – мистецтво про самого себе – підкреслює інтелектуальну суть стилю і особливі методи роботи з матеріалами і формами; спрямований не на емоції глядача, а на інтелект, ідеї, світогляд.

Акціонізм – мистецтво дії. Твором є жест, інсценована «вистава» або спровокована «подія» – акція. Акцент зміщується з результату творчості на сам процес створення художнього твору.

Перформанс – форма акціоністського мистецтва; художнім твором убачається осмислена дія митця у реальному часі та просторі. Перформанс ґрунтується на ідеї перформативності, тобто гри, вистави.

Ключовою для перформансу є персона, саме тіло художника чи актора, який за допомогою перформативної практики досліджує «тілесну свідомість», тобто осмислює тіло не як інструмент для вираження ідей і почуттів, а як активний агент мислення.

Гепенінг – провокує свободу кожного учасника і маніпулює предметами. Всі дії розвиваються відповідно до заздалегідь наміченої програми, в якій імпровізація демаскує несвідомі мотиви.

Інсталяція – просторова композиція, створена художником з різних елементів – побутових предметів, промислових виробів та матеріалів, природних об'єктів, текстової чи візуальної інформації. Створюючи незвичайні поєднання звичайних речей, художник надає їм нового символічного сенсу. Естетичний зміст інсталяції полягає в оновленні смислових значень, що змінюються залежно від того, де знаходиться предмет.

Контрольні запитання:

1. Що є предметом відображення «образотворчих» мистецтв?
2. Що є предметом відображення «необразотворчих» мистецтв?
3. Визначте відмінність термінів «синтетичні мистецтва» і «синтез мистецтв»
4. Якими є найважливіші показники «технічних мистецтв»?
5. Які сучасні терміни використовують замість поняття «мистецтво»?

Література до теми:

1. Дротенко В.І. Візуальне мислення як методологія освоєння художньої культури. *InterConf*. 2021. С. 260–265. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.7-8.06.2021.027>
2. Дротенко В. Феномен візуальності з погляду концепту єдності когнітивного та емоційного інтелекту. *InterConf*. 2022. № 95. С. 478–484. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2022.049>
3. Дротенко В.І. Історія мистецтв: тексти лекцій [для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта напряму підготовки 6.010102 Початкова освіта, галузі знань 0202 Мистецтво напрямів підготовки

6.020202 Хореографія, 6.020205 Образотворче мистецтво]. Дрогобич :
Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного універ-
ситету імені Івана Франка, 2015. 148 с.

Тема 2. Комунікативно-культурний потенціал мистецтва

1. Багатофункційність мистецтва.
2. Сприйняття мистецтва як феномен естетичних здібностей.
3. Методи інтерпретації мистецьких творів.
4. Роль сценічного та екранного мистецтва у формуванні ключо-
вих компетентностей.

Основні терміни: багатофункційність, інтегративність, сприйняття, інтерпретація, самовираження.

Методичні поради для підготовки до семінарського заняття

Актуальним у вивченні теми є усвідомлення багатофункційних властивостей мистецтва, що визначають принципи та завдання загальної мистецької освіти.

Принципи загальної мистецької освіти:

- ✓ поєднання загальнолюдського, національного та краєзнавчого аспектів у змісті мистецької освіти;
- ✓ інтегративна спрямованість на художнє виховання;
- ✓ креативність (пріоритет творчої самореалізації);
- ✓ варіативність змісту, методів, технологій;
- ✓ множинність культур та їх діалогічність.

Завдання загальної мистецької освіти:

- ✓ виховання емоційного, ціннісного ставлення до мистецтва, розвиток художніх інтересів, естетичних потреб;
- ✓ формування системи художніх знань, яка відображає видову специфіку і взаємодію мистецтв;
- ✓ розвиток умінь сприймати, інтерпретувати та оцінювати твори мистецтва й художні явища;

- ✓ мотивація здатності до художньо-творчого самовираження й діалогу;
- ✓ розвиток художніх здібностей, креативного мислення;
- ✓ формування потреби в естетичному середовищі та готовності до участі в соціокультурному житті.

Запропоновано дослідити механізми художнього сприйняття [2], а саме: чуттєву безпосередність, цілісність, усвідомленість, співпереживання. Внаслідок сприймання виникають суб'єктивні образи сприйманих об'єктів – уявлення.

Відчуття є відображенням окремих властивостей предметів та явищ дійсності (колір, звук, запах тощо), які діють на наші органи чуття. За допомогою сприйняття отримують інформацію про предмети та явища навколишнього світу у їх цілісному вигляді (колір, запах тощо), але насамперед – *зоровий образ* про своєрідний предмет, відмінний від середовища. Втім можемо отримати інформацію про предмет і не споглядаючи його. Відомості про предмети та явища, які сприймалися раніше, можуть відновлюватися в нашій уяві у вигляді різних образів. Сама здатність зосереджувати увагу на певних рисах дійсності, активно аналізувати факти органічно поєднана зі здатністю *висловлювати* враження у *художньому образі*.

Процес *художнього сприйняття* (відчуття – сприймання – мислення), зумовлюється особливостями мистецтва, специфікою художнього образу. Естетична категорія «художній образ» поєднує у собі засіб відображення й пізнання, осмислення та оцінку проблем людського буття, вираз ставлення до нього.

Аналіз художніх особливостей мистецьких явищ пов'язаний з контекстним вивченням мистецького твору. Зумовленість аналізу певним семантичним полем (контекстом) визначається такими чинниками: особистість митця (біографічний контекст), соціокультурне середовище, що сформувало й визначило творчу індивідуальність митця (мистецтвознавчий та культурологічний контексти), рівень особистісного розвитку глядача / читача, його особистісно-мистецькі інтереси (особистісно-значущий контекст).

Методи інтерпретації мистецьких творів формуються під час студіювання різних видів мистецтва, коли й формується здатність орієнтуватися в естетичних нормах різних сфер соціуму відповідно до сформованих естетичних ідеалів і цінностей, системи інтегрованих мистецьких знань і досвіду.

Це здатності особистості використовувати набутий досвід мистецької діяльності [4]:

- ✓ під час практичної, пізнавальної й творчої діяльності, сприймання, аналізу, інтерпретації творів мистецтва, участі у різних мистецьких заходах;
- ✓ у висловлюваннях та судженнях щодо ціннісного ставлення та усвідомлення соціокультурного й особистісного значення мистецтва;
- ✓ у критичній оцінці та аргументації своєї позиції щодо творів мистецтва, докільця, медіа й інтернет-ресурсів;
- ✓ у продукуванні креативних ідей та пропонуванні способів їхньої реалізації;
- ✓ в умінні трансформувати мистецькі знання у виконання практичних і творчих завдань, естетизації середовища та корекції власного емоційного стану, задоволення власних творчих потреб тощо.

Важливо окреслити важливу роль сценічного та екранного мистецтва у формуванні ключових компетентностей особистості [3]:

1. *Спілкування*: висловлювати свої почуття та переживання від сприймання творів мистецтва; брати участь у дискусіях, обговореннях на теми мистецтва, чітко формулювати судження щодо мистецтва й мистецьких явищ; ділитися своїми творчими ідеями, почуттями, коментувати й оцінювати власну художньо-творчу діяльність і творчість інших.

2. *Математична компетентність*: аналізувати твори мистецтва, розуміти логіку художньої форми; здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспективи, створення об'ємних просторових композицій, визначення метру, запису ритму тощо.

3. *Компетентність у сфері природничих наук і технологій* : розуміння гармонійної взаємодії людини і природи, сприймання довкілля як об'єкта для художньо-образної інтерпретації.

4. *Інформаційно-цифрова компетентність*: застосовувати сучасні цифрові технології для створення, презентації та популяризації художніх образів; добирати й опрацьовувати потрібну інформацію (зображення, текст, аудіо, відео) для пізнання, творення мистецтва у пошуково-дослідній і соціокультурній діяльності.

5. *Уміння вчитися впродовж життя*: усвідомлення власного рівня опанування художньої інформації, самооцінювання досягнень і помилок, готовність до пошуку нових шляхів для художньо-творчого розвитку.

6. *Ініціативність і підприємливість*: ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, прагнення до творчої самореалізації, відповідальність за особистий і колективний результат.

7. *Обізнаність і самовираження у сфері культури* : розвивати власну емоційну, почуттєву сферу на основі сприймання мистецтва та художньо-творчої діяльності; аналізувати, інтерпретувати, давати естетичну оцінку творам різних видів мистецтва та довкілля; створювати художні образи засобами різних видів мистецтва.

8. *Соціальна та громадянська компетентності*: ефективно співпрацювати з іншими для реалізації громадських мистецьких проєктів; творити (самостійно чи в команді) естетичне середовище.

Контрольні запитання:

1. Як виникає художній образ?
2. Яким є зміст естетичної категорії «художній образ»?
3. Що є підґрунтям контекстного трактування художніх творів?
4. Яким є зміст поняття «контекст» як методологічного принципу сприйняття культурних явищ?
5. Як формується здатність особистості до інтерпретації мистецьких явищ?
6. Як пов'язані процеси інтерпретації мистецьких явищ та формування ключових компетентностей особистості?

Література до теми:

1. Дротенко В.І. Філософія мистецтва як пошук специфіки естетичного. *Науковий збірник «InterConf+»*. 2022. № 24 (121). С. 101–110. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.08.2022.011>
2. Дротенко В.І., Савчин Г.В. Філософія культури і мистецтва : тексти лекцій [для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» спеціальностей 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та 024 «Хореографія»]. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2018. 64 с.
3. Масол Л.М. Концептуальні засади формування змісту загальної мистецької освіти в контексті державних стандартів. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob_l_silsk_shkolu/1/visnuk_3.pdf
4. Масол Л.М. Інтеграція... (Поліцентрична інтеграція змісту загальної мистецької освіти). *Мистецтво та освіта*. 2020. № 1 (95). С. 20–27. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722641/1/>

Тема 3. Типологія жанрів та форм сценічного мистецтва

1. Форми, стилі, жанри сучасного сценічного мистецтва.
2. Театр як вид сценічного мистецтва.
3. Драматичний театр – спектакль, що ґрунтується на літературному творі.
4. Музичний театр – єдність сценічної дії та музики (опера, балет, оперета, мюзикл).
5. Ляльковий театр.

Основні терміни: спектакль, театральна творчість, акторське мистецтво, класичний музично-драматичний театр, театр опери і балету, театр оперети, ляльковий театр.

Методичні поради для підготовки до семінарського заняття

Актуальним у вивченні теми є усвідомлення сутності *синтетичного сценічного дійства*, де органічно взаємодіють й взаємозбагачуються різні просторово-часові мистецтва. Зокрема, слово, музика,

танець, спів, поєднані з театральністю й етнографічно-фольклорними зразками, стверджували здобутки української культури вже на зламі XIX–XX ст.

Запропоновано дослідити основну форму сценічного мистецтва – спектакль (видовище). У створенні спектаклю бере участь театральний колектив (актори, художник-декоратор, композитор, гримери та інші) під керівництвом режисера-постановника. Робота над створенням спектаклю включає: вибір і адаптацію п'єси; розподіл ролей у трупі з урахуванням можливостей акторів та їх амплуа; заучування акторами своїх ролей; проведення репетицій; підготовка реквізиту і бутафорії (декорації, костюми, грим); підготовка музичного і світлового супроводу; проведення генеральної репетиції.

Театральна творчість відбувається на основі утвердження естетичних засад сценічного мистецтва, реалістичних художніх принципів режисури і вокально-акторського виконавства, соціально-психологічного розкриття образів та злагодженості акторського ансамблю, поглиблена робота режисера з акторами над розкриттям характерів персонажів. Видатні українські режисери М. Кропивницький і М. Старицький виховували справді універсальних акторів, які і в музичних, і в драматичних виставах не лише виявляли досконале володіння інтонаційним багатством рідної мови, глибоке знання народної пісні, танцю, побуту, манери поведінки, уміння носити народний костюм, а й правдиво та психологічно переконливо передавали людські почуття і пристрасті [2].

Акторське мистецтво – мистецтво акторської гри, створення художніх образів у театрі, кіно, на естраді, телебаченні, радіо, у масових видовищах тощо. Це складний творчий процес зовнішнього і внутрішнього перевтілення. Актор розкриває духовний світ свого героя, показує його характер, виражає його думки й переживання. Особисті якості актора: артистизм, уміння перевтілюватися; хороша пам'ять; уміння працювати в команді; почуття ритму; спостережливість.

Класичний музично-драматичний театр – це поєднання драми, комедії, водевілю, оперних та опереткових вистав.

Музичний театр – це створення самобутніх театру опери і балету, театру оперети. Музичний театр в Україні як самостійне мистецьке явище і феномен національної художньої культури сформувався й утвердився у європейському культурному просторі саме у ХХ ст., розвиваючи й перетворюючи традиції національного музично-драматичного театру.

Драматичний театр розвивається у жанрах драми, комедії, водевілю.

Театральне видовище, в якому діють тільки ляльки, різні за розмірами, формою та об'ємом, які рухаються за допомогою акторів – *театр ляльок*.

Контрольні запитання:

1. У чому сутність синтетичного сценічного дійства?
2. Якою є послідовність у створенні спектаклю, видовища?
3. Якими є основні принципи режисури та акторського виконання?
4. Визначте основні форми сценічного мистецтва
5. Окресліть різноманітність жанрів сценічного мистецтва

Література до теми:

1. Медведєва А., Муравін Р. Сценічне мистецтво в період соціокультурних трансформацій. *Збірник наукових праць. Випуск 26 (1–2019) Частина 2. Розділ 1. Методика навчання мистецьких дисциплін*. 2019. DOI: 10.32626/2309-9763.2019–26–2.128–136.

2. Нариси з історії театального мистецтва України ХХ століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України ; редкол.: В. Сидоренко (голова) та ін. Київ : Інтертехнологія, 2006. URL: http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/_works-istor-teatr_text.pdf

Тема 4. Основні елементи образної мови театрального мистецтва

1. Специфіка і синтетичність театрального мистецтва.
2. Емоційно-образна виразність театрального мистецтва.
3. Сценічне мовлення.

Основні терміни: синтезування видів мистецтва, балет, опера, оперета, мюзикл, засоби виразності.

Методичні поради для підготовки до семінарського заняття

Актуальним у вивченні теми є усвідомлення сутності й особливостей синтезування видів мистецтва. Якщо архітектура, живопис, скульптура взаємодіють переважно між собою, то мистецтво хореографії й театру, а також кіно, використовують міжвидовий синтез.

Запропоновано дослідити театрально-сценічне мистецтво як такий різновид образотворчого мистецтва, що відтворює просторово-зображальне середовище, зоровий образ, місце і час дії театральної постановки.

Опера як музично-драматичний жанр поєднує музику, слово, дію. Зміст утілюється засобами музичної драматургії за допомогою вокальної музики. Літературною основою опери є лібрето. Особливі функції в опері виконують: *речитатив* – музично-інтонаційне і ритмічне відтворення людської мови; *музичний ансамбль* (дует, тріо, квартет, квінтет і т. д.), який дає можливість створювати конфліктні ситуації, показувати не лише розвиток дії, але й зіткнення характерів, ідей; *балет* – хореографічні сцени, в яких пластичні образи поєднуються з музичними.

Мюзикл як музично-театральний сценічний жанр – це поєднання музики, хореографії, драматичного та оперного мистецтва.

Запропоновано дослідити синтетичність театрального мистецтва. У виставі об'єднуються творчі зусилля драматурга, режисера, художника, композитора, хореографа, актора. Художній образ виникає завдяки синтезу драматургії й сценографії, музики, хореографії й майстерності актора.

Сценографія або театральньо-декораційне мистецтво – оформлення простору сцени, створення візуальної окраси театральній виставі за допомогою пластично-малярських засобів та світлових ефектів, а також komponування сценічних реквізитів і костюмів.

Художня цілісність мистецького твору вимагає від актора відчуття ансамблю, вмілого застосування власних творчих засобів у загальній побудові вистави, кіно-, телефільму, радіовистави тощо. Втілюючи образ, актор вдається до аксесуарів (грим, театральний костюм, маска) і технічних засобів (в екранних мистецтвах, ляльковому і тіньовому театрах).

Засоби художньої виразності зумовлено видом і жанром мистецтва, в якому творить митець: слово і пластика – в драматичному театрі; спів, пластика й танець – у музичному (балет, опера, оперета), своєрідні особливості в інших різновидах видовищних мистецтв (естрада, цирк).

Театральне мистецтво художньо освоює світ через *драматичну дію*. Драматична дія – це форма реалізації конфлікту у творі. Напруженість дії – передумова сценічності вистави. Саме драматична дія виявляє у драмі певну енергію – енергетичний образ форми, згорнутий до точки (за словами Леся Курбаса).

Сценічне мовлення – це не спонтанне, а підготовлене мовлення, основою якого є сформовані навички володіння силою голосу, діапазоном, темпом, тембром. Акторську вимову зумовлюють сценічні обставини, темпоритм ролі, текст, написаний сценаристом для актора. Словом актор створює мовну характеристику персонажа, передає його почуття, внутрішній стан.

Дикція – вимова, манера вимовляти слова. Чітка і ясна вимова, чисте і ясне звучання кожного звуку є основою професійного мовлення. Чистота дикції допомагає акторові виразно і точно доносити свої думки до слухача. Правильна дикція залежить від правильної артикуляції. Артикуляція – це рухливість всіх органів, що беруть участь в процесі вимови звуку. Дикція, окрім артикуляції, містить у собі ще й нормативність вимови, наголошення тощо.

Жести – невіддільна частина мови. Мова жестів найдавніша. Люди жестикулюють переважно тоді, коли говорять, і дуже рідко, коли

слухають. Спробуємо поговорити на тему, котра нас хвилює, зі зв'язаними руками, і ми тут же почнемо виразніше жестикулювати мімікою, допомагати собі головою і тілом.

Міміка – рухи м'язів обличчя людини – відображає внутрішні психічні процеси, яскраво виявляє емоції – радість, здивування, захоплення, неспокій, страх, смуток, гнів тощо.

Контрольні запитання:

1. Що таке речитатив та який жанр виконується речитативом?
2. Чим відрізняється мюзикл від оперети?
3. Як навчитись красномовності?
4. Запропонуйте 10 вправ для покращення дикції.
5. Запропонуйте 10 скоромовок для поліпшення вимови.

Література до теми:

1. Грицан Н.В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ, 2020. 286 с., іл. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/pdf>

2. Медведєва А., Муравін Р. Сценічне мистецтво в період соціокультурних трансформацій. *Збірник наукових праць. Випуск 26 (1–2019) Частина 2. Розділ 1. Методика навчання мистецьких дисциплін.* 2019. DOI: 10.32626/2309-9763.2019–26–2.128–136.

3. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України ; редкол.: В. Сидоренко (голова) та ін. Київ : Інтертехнологія, 2006. URL : http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/_works-istor_teatr_text.pdf

Тема 5. Синкретизм танцювального і театрального мистецтва

1. Взаємозв'язок танцювального і театрального мистецтва.
2. Танцювальна картина, водевіль, спектакль-дивертисмент, мюзикл.
3. Інтеграція, диференціація та уніфікація художньо-естетичних, культурологічних та мистецтвознавчих знань у створенні сюжетної основи сценічного твору.

Основні терміни: темп, ритм і метр у сценічному мистецтві, синкретизм, водевіль, спектакль-дивертисмент, мюзикл.

Методичні поради для підготовки до семінарського заняття

Доцільно *актуалізувати* нові можливості модерного театрального мистецтва, котрі відкрив Лесь Курбас [2]:

1) вперше використав можливість людського тіла *перевтілюватися* в русі. *Хореографія* змінила поняття про *рух в театрі* й уявлення про те, що може тіло зробити на сцені.

2) вперше використав *відеокліпи*. Кіно використовували в театрі й до того, але тільки для зміни декорацій. Лесь Курбас застосував *кіно як частину основного наративу п'єси*.

3) продемонстрував на сцені процес *перетворення актора на дійову особу*, щоб зобразити внутрішню дію, показати те, що відбувається в людини всередині. Тоді, коли спускається сценографія, коли міняється світло, глядач спостерігає *таїну акторства*, розуміючи, що людина водночас є і людиною, і дійовою особою.

Л. Курбас виходив з ритмічної природи театрального твору, а саме з внутрішнього стану *«тривання»* актора, що транслювався глядачеві. Підґрунтям особливого художнього тривання є комплекс понять *«темп, ритм і метр»*, які існують в музиці та поезії. На думку Л. Курбаса, митець здатний *концептувати* об'єктивно даний матеріал, тобто сприймати, осмислювати, усвідомлювати і відтворювати явища навколишнього світу у новому ритмі.

Запропоновано дослідити зміст ідеї Л. Курбаса, що мистецтво виконує роль своєрідного *резонатора*. Сценічне мистецтво є такою формою інтеграції «художньої матерії» від «невизначеної непов'язаної однорідності до визначеної пов'язаної різнорідності», де тип зв'язку й визначеності формується режисером, актором під впливом потреб середовища до нового ритмічного оформлення життєвого потоку, до нового увиразнення.

Важливо зосередити увагу на синкретизмі у таких жанрах сценічного мистецтва, як водевіль, спектакль-дивертисмент, мюзикл.

Водевіль – жанр сценічного мистецтва, заснований на комічній ситуації без психологічно-моральних намірів, у якому використовуються фольклорні мотиви та побутові колізії.

Дивертисмент – розважальний театральний жанр, що поєднує в собі сонати, сьїти та епізоди з балетних номерів або пісні, танці, драматичні діалоги народно-побутового характеру.

Мюзикл – надзвичайно динамічний сценічний жанр, який інтегрує драматичне, музичне, вокальне, хореографічне та пластичне мистецтва. Творча труппа включає режисера, музичного режисера і балетмейстера. Виробництво мюзиклів пов'язане з технічними аспектами, зі створенням декорацій, костюмів, що враховують властивості сцени, освітлення тощо.

Контрольні запитання:

1. Розкрийте зміст тези Л Курбаса: «*Актор – це людина, що вміє тривати в наміченому уявою ритмі*»
2. Що таке «синтез мистецтв»? Що таке «синкретизм у мистецтві»?
3. Наведіть приклади й охарактеризуйте з погляду синкретизму такі жанри сценічного мистецтва як водевіль, дивертисмент, мюзикл.

Література до теми:

1. Рой Є.Є., Литвиненко В.А. Синкретизм танцювального і театрального мистецтва та його прояв у художньо-образній структурі драматургічної канви сценічного дійства. *Вісник КНУКіМ. Серія*

«Мистецтвознавство». 2019. № 40 С. 66–74. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.40.2019.172678>

2. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України ; редкол.: В. Сидоренко (голова) та ін. Київ : Інтертехнологія, 2006. URL: http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/_works-istor_teatr_text.pdf

Тема 6. Типологія жанрів та форм екранного мистецтва

1. Історія розвитку екранних мистецтв.
2. Сучасні тенденції екранних мистецтв. Комп'ютерні технології сучасної анімації.
3. Аналіз та інтерпретація творів екранного мистецтва.

Основні терміни: кінематограф, телебачення, пряма трансляція, екранізація, кліпова естетика, відеоарт, комп'ютерне (цифрове) мистецтво, кіберарт.

Методичні поради для підготовки до семінарського заняття

Доцільно *актуалізувати* екранні мистецтва як сферу соціокультурної та мистецької творчості, що здатна різноманітними *способами відтворювати рухомі зображення* за допомогою засобів їхньої *проекції на екран*. Екранні мистецтва синтезують риси часових і просторових мистецтв.

Перше технологічне екранне мистецтво – *кінематограф*. Його було винайдено майже одночасно в різних країнах: *Й. Тимченко* продемонстрував свій винахід у січні 1894 р, брати Люм'єри провели перший кіносеанс 28 грудня 1895 р. у Парижі, демонструючи можливість кіно документально відображати реальну дійсність, *Ж. Мельєс* показав, що екранне мистецтво здатне перетворювати світ, створюючи його фантастичний образ.

Запропоновано дослідити розвиток кінематографа й телебачення у ХХ ст., зокрема конкуренцію *кіно і телебачення*. Телебачення вва-

жають екранним мистецтвом завдяки *відкриттю електронних засобів передачі зображення на великі відстані*, важливо осмислити, як пряма трансляція фестивалів, театральних прем'єр, концертів класичної або естрадної музики з будь-якої точки світу, сприяла популяризації мистецтва.

Пряма трансляція здійснюється засобом технічної передачі вистави в момент її сценічного здійснення. У ХХІ ст. інтенсивний розвиток Інтернет-технологій забезпечив можливість *Інтернет-трансляцій*. Варто також окреслити використання специфічних телевізійних засобів, що привносять у традиційне дійство специфічно телевізійні художні доповнення.

Доцільно проаналізувати можливості адаптації (*екранної версії*) сценічного мистецтва засобами кіно та нові можливості *екранізації*, створення оригінальних екранних творів спеціально для теле- чи кіноекрана. Сутність екранізації полягає у відтворенні режисерського прочитання сценічного твору за допомогою художніх методів кінематографічного та телевізійного мистецтва. До цієї форми належать і мультиплікаційні версії відомих сценічних творів.

Слід зупинити увагу на аналізі розвитку кліпової естетики, що пов'язана з авангардистським кінематографом 1920-х рр., зокрема його відмовою від традиційного сюжету, вільним існуванням в часопросторі та асоціативним монтажем. Естрадні музичні номери вже не виконуються як проста фіксація співака на сцені. Простір екрана заповнюється вибагливим поєднанням *феєрій візуального ряду, де реальне існує поряд з фантастичним*. Кліпова естетика визначає структуру побудови кінотвору. Особливе місце вона посідає в системі відео.

Відео має переваги і в перегляді, і в розповсюдженні кінофільмів. Записані на електромагнітні та цифрові носії, вони стають доступними для перегляду в зручний час. Відеофільм можна зупинити, розглядаючи певний кадр, повторити вже переглянутий епізод. Сприйняття фільму нагадує читання книги з можливістю перечитувати улюблені рядки.

У ХХІ ст. з'являється *відео-арт*, що повною мірою використовує можливості відеотехніки: *фіксація перформансу на відео, відеоінсталяція*. Як різновид відеоінсталяції існує також *відеоскульптура*, що

поєднує реальні об'єкти із відеозображенням. Відеоарт передбачає спеціальну форму сприйняття, коли глядач перебуває на самоті в маленькій кабіні чи відсіку.

Кіберарт – кібернетичне мистецтво – демонструє основні риси постмодернізму: деканонізація, невизначеність, фрагментація, сконструйованість, поєднання протилежних думок і стилів, іронії та гри. Естетика творів кібер-арту пов'язана з базовими властивостями цифрових технологій (нелінійність і морфінг), за допомогою яких митець створює віртуальну (ілюзорну) квазіреальність і симулякри (образи відсутньої дійсності). Сучасні моделі штучного інтелекту навчають створювати твори мистецтва з використанням такого набору даних, що містить величезний обсяг зображень, щоб штучний інтелект міг дізнатися про зміст зображення та художні концепції.

Контрольні запитання:

1. Які специфічні телевізійні прийоми привносять у традиційне мистецтво особливі художні доповнення?
2. Окресліть нові можливості сценічних творів у процесі екранізації.
3. Охарактеризуйте художньо-естетичні принципи кліпової естетики.
4. У чому суть мистецтва відео? Наведіть приклади сучасного відеоарту.
5. У чому суть цифрового мистецтва? Наведіть приклади сучасного кіберарту.

Література до теми:

1. Бондар-Терещенко І. «Щастя моє»: антиросійський фільм українського режисера. URL: <http://culture.unian.net/ukr/detail/188993>
2. Дротенко В. Кіномистецтво і телебачення : навч. посіб. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. 116 с.
3. Дротенко В. Проблема ідентичності в культурі постмодерну. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162041128.pdf>

4. Дротенко В. Методологія досліджень проблеми візуальності новітньої культури. *The VI th International scientific and practical conference «About the problems of science and practice, tasks and ways to solve them»* (October 26–30, 2020). Milan, Italy, 2020. 596 p. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/VI-Conference-26-30-Milan-Italy-book.pdf>

5. Маленко С.А., Некіта А.Г. Фільми жахів у несвідомих антропологічних стратегіях біовлади. *Антропологічні вимірювання філософських досліджень*. 2018. № 13. С. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i13.122984>

6. Харченко П. Принципи функціональної класифікації музики в кіно. *Науковий журнал «Художня культура. Актуальні проблеми»*. 2020. № 16 (1). С. 179–188. DOI: <https://doi.org/10.31500/1992-5514.16.2020.205257>

Тема 7. Режисерська та акторська діяльність у сучасному сценічному та екранному мистецтві

1. Мистецтво режисури. Визначення виконавського завдання.
2. Принципи акторської майстерності. Специфіка роботи актора театру і кіно: засоби умовності.
3. Визначення засобів виразності для створення образу персонажа в сценічному та екранному мистецькому творі.

Основні терміни: драматург, режисер, актор, творчий задум, принцип перевтілення, акторська гра, засоби умовності, засоби виразності.

Методичні поради для підготовки до семінарського заняття

Доцільно *актуалізувати тезу*, що у сучасному сценічному та екранному мистецтві основним мистецьким матеріалом є *актор*, оскільки саме через нього може бути донесена або не донесена до глядача цілісна художня форма, розгорнута *драматургом і режисером*.

Запропоновано дослідити головні ознаки професії режисера та принципи режисури. Поняття режисури означає ансамблевість або підпорядкування всіх процесів у театрі одному задуму. Режисура – це

спосіб життя, а режисер – людина, що мислить просторово, реалізує свій творчий задум у часі і просторі. Режисура – це авторське мистецтво. У процесі режисерської творчості створюється новий твір нового мистецтва – театральна вистава.

Режисер – головна постать у створенні театрального дійства, лідер театрального процесу. Професійним обов'язком режисера є творча організація драматичного твору, самостійна художня комбінація театральних засобів. Мистецтво режисури ґрунтується на поєднанні всіх засобів театрального процесу: взаємовідношенні режисера і автора, режисера і актора, режисера і часу. Режисер несе відповідальність за логіку поєднання всіх художніх структур спектаклю.

Професія режисера вимагає розвиненої спостережливості, фантазії, творчої уяви, здатності мислити асоціативно, уміння відобразити на сценічному майданчику життєві явища і факти як дієвий процес. Головне завдання режисера – точно передати ідею, атмосферу сценарію, але зберегти власний авторський почерк. Це – постійний пошук творчих принципів та оновлення зображальних засобів.

Запропоновано дослідити специфіку творчості актора. Основу *акторської творчості* складає принцип зовнішнього і внутрішнього перевтілення, у процесі якого дія, думка і почуття перебувають в нерозривній єдності. Актор удається до гриму, костюма чи маски, виробляє інтонації, жести, ходу, міміку, передаючи з певною достовірністю або театральною умовністю зовнішність і манеру поведінки зображуваної ним особи. Але справжнє перевтілення полягає не лише в тому, щоб передати на сцені зовнішній вигляд персонажа. Актор розкриває духовний світ свого героя, показує його характер, виражає його думки і переживання.

Варто зазначити, що виділяють три напрями акторської гри: *мистецтво переживання, мистецтво подання і сценічне ремесло*. Мистецтво переживання – це здатність актора при виконанні ролі переживати почуття і думки зображуваного персонажа як свої власні. Мистецтво подання зароджується через процес переживання. Актор переживає роль багато разів на репетиціях, щоб запам'ятати тілесну форму почуттів та душевних переживань (інтонацію, міміку, жест, пластику тощо).

Ремесло має справу не з внутрішнім почуттям, а з його зовнішнім ефектом – визнаною формою вираження почуттів і сценічного переживання. Це – зафіксована маска почуттів.

Контрольні запитання:

1. Визначте відмінності режисури у театрі та кіно.
2. Визначте принципові відмінності акторської гри на театральній сцені та знімальному майданчику.
3. Розкрийте зміст понять внутрішнього та зовнішнього перевтілення.
4. Обґрунтуйте, який вид мистецької творчості – театр, телебачення чи кіноіндустрія – посідають чільне місце у філософсько-естетичному вихованні сучасної аудиторії (дітей, юнацтва та молоді).
5. Схарактеризуйте особливості режисерської та акторської творчості а) Леся Курбаса та б) Богдана Ступки.

Література до теми:

1. До питання сучасної української режисури та її місця у новітніх театральних вимірах (оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованими документами 2012–2014 рр.). *ДЗК*. 2014. Вип. 5/6. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2014/such-ukr-rezhissura.Pdf
2. Левченко О.Г. Театр у системі філософської антропології: моногр. / Нац. центр театр. мистец. ім. Леся Курбаса. Київ, 2012. С. 90–94, 265–270. URL: <http://kurbas.org.ua/projects/levchenko/monogr.pdf>
3. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України; редкол.: В. Сидоренко (голова) та ін. Київ: Інтертехнологія, 2006. URL: http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/_works-istor-teatr_text.pdf
4. Совгира Т.І., Татаренко М.Г. Специфіка роботи актора театру і кіно: природа існування та засоби умовності. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2018. № 1. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-759x.1.2018.144949>

Тема 8. Організаційно-методичні аспекти роботи театрального колективу

1. Художньо-естетичні принципи діяльності театрального колективу.
2. Форми художньо-освітньої роботи у театральному колективі.
3. Керівник театрального колективу як організатор, сценарист і режисер театралізованих дійств.

Основні терміни: принципи організації сценічної діяльності, форми художньо-освітньої роботи.

Методичні поради для підготовки до семінарського заняття

Доцільно актуалізувати, що для організації сценічної діяльності важливими є принципи гуманізації, диференціації, інтегративності, змістовності, систематичності, активності, співпраці, професійної компетентності.

Запропоновано дослідити змістовність цих принципів з метою визначення певних умінь та навичок, які повинні сформувати здобувачі бакалаврського рівня вищої освіти у процесі вивчення дисципліни «Основи сценічного та екранного мистецтва». Зокрема, це – (1) вміння педагога стати на позицію учасників колективу, не ігнорувати їхні почуття й емоції, бачити в них повноправних партнерів; (2) створення оптимальних умов для самореалізації кожного учасника в процесі театралізованої діяльності; (3) забезпечення змістовності занять, різноманітності тематики і методів роботи; (4) систематичне включення театралізованих та музично-театралізованих вправ; (5) вміння поєднувати рухи, мову, міміку, пантоміму в різних варіаціях.

Важливо усвідомити, що проведення роботи в театральному колективі спирається на систему різних *форм, методів і засобів*. Форми художньо-освітньої роботи можна умовно розділити на *основні, додаткові та художньо-естетичні форми самоосвіти*.

До *основних* належать прослуховування музики, перегляд драматичних та оперних вистав, балетів, знайомство з творчістю митців,

характерними стильовими, мовними особливостями їх творів. Тематика занять може бути найрізноманітнішою – від творчості окремого композитора, художника, драматурга, постановника, виконавця до загальних проблем музичної-драматичної та хореографічної творчості, впливу мистецтва на соціокультурне життя та відображення в ньому найважливіших соціальних подій.

Додаткові форми – це колективні або індивідуальні відвідування концертів, спектаклів, лекцій-концертів, занять кінолекторію, клубу любителів театру, музики, перегляд спеціальних фільмів-концертів, фільмів-вистав, фільмів-балетів тощо.

До *художньо-естетичних форм* відносять самостійне вивчення учасниками колективу теорії та історії музики, драматургії, театру, балету, кіно та культури загалом. Організують самоосвіту в індивідуальному порядку, не регламентуючи. Це може бути і читання книг із зазначених питань, і перегляд кінофільмів, телевізійних передач, і відвідування музеїв, і слухання радіо, грамплатівок з певною цільовою установкою на розширення своїх знань у сфері художньої творчості.

Контрольні запитання:

1. Проведіть порівняльний аналіз проблематики *теми 2* (Комунікативно-культурний потенціал мистецтва) з проблематикою *теми 8* (Організаційно-методичні аспекти роботи театрального колективу).
2. Сформуйте план художньо-освітньої роботи шкільного гуртка сценічного мистецтва.

Література до теми:

1. Масол Л.М. Концептуальні засади формування змісту загальної мистецької освіти в контексті державних стандартів. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob_l_silsk_shkolu/1/visnuk_3.pdf
2. Масол Л.М. Інтеграція... (Поліцентрична інтеграція змісту загальної мистецької освіти). *Мистецтво та освіта*. 2020. № 1 (95). С. 20–27. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722641/1/>

Рекомендації та вимоги до виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань (ІНДЗ)

Теми навчально-дослідних завдань

1. Різноманітність стилів і жанрів візуальних мистецтв.
2. Театральна творчість та акторське мистецтво.
3. Синтетичність театрального мистецтва.
4. Жанри драматичного театру.
5. Опера як вид музично-сценічного мистецтва.
6. Історія розвитку оперети.
7. Балет як вид сценічного мистецтва.
8. Діяльність Леся Курбаса і його роль у становленні українського театру.
9. Театр пантоміми.
10. Театр маріонеток.
11. Сприйняття кіномистецтва та його вплив на глядача.
12. Художні засоби в кіномистецтві.
13. Документальне кіно.
14. Розвиток анімаційного кіно.
15. Телебачення як засіб масової інформації.
16. Екранне мистецтво: сутність екранізації

Вимоги до виконання і захисту ІНДЗ

Обсяг ІНДЗ – 5–7 сторінок (формат А4).

Структура ІНДЗ:

- титульна сторінка;
- план;
- вступ (обґрунтування актуальності теми, об'єкту і предмету, мети і завдань дослідження),
- виклад основного матеріалу (теоретико-методологічний аналіз проблеми; практичне застосування у професійній діяльності);

- висновки (тези, що розкривають досягнення мети та завдань дослідження);

- список використаної літератури;

- презентація (5–7 слайдів).

Виступ з реферативною доповіддю та презентацією на семінарському занятті (7–10 хв.). Під час захисту ІНДЗ анотувати проблему, визначити головні тези, ключові терміни і поняття.

Рекомендовані джерела інформації

1. Бондар-Терещенко І. «Щастя моє»: антиросійський фільм українського режисера. URL: <http://culture.unian.net/ukr/detail/188993>
2. Грицан Н.В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ, 2020. 286 с., іл. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/pdf>
3. До питання сучасної української режисури та її місця у новітніх театральних вимірах (оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованими документами 2012–2014 рр.). *ДЗК*. 2014. Вип. 5/6. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2014/such-ukr-rezhissura.Pdf
4. Дротенко В. Кіномистецтво і телебачення : навч. посіб. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. 116 с.
5. Дротенко В.І. Історія мистецтв: тексти лекцій [для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта напряму підготовки 6.010102 Початкова освіта, галузі знань 0202 Мистецтво напрямів підготовки 6.020202 Хореографія, 6.020205 Образотворче мистецтво]. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2015. 148 с.
6. Дротенко В.І., Савчин Г.В. Філософія культури і мистецтва : тексти лекцій [для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» спеціальностей 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та 024 «Хореографія»]. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2018. 64 с.
7. Дротенко В. Феномен візуальності з погляду концепту єдності когнітивного та емоційного інтелекту. *InterConf*. 2022. С. 478–484. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2022.049>
8. Дротенко В.І. Філософія мистецтва як пошук специфіки естетичного. *Науковий збірник «InterConf+»*. 2022. № 24 (121). С. 101–110. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.08.2022.011>

9. Дротенко В.І. Візуальне мислення як методологія освоєння художньої культури. *InterConf*. 2021. С. 260–265. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.7-8.06.2021.027>

10. Дротенко В. Методологія досліджень проблеми візуальності новітньої культури. *The VI th International scientific and practical conference «About the problems of science and practice, tasks and ways to solve them»* (October 26–30, 2020). Milan, Italy, 2020. 596 p. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/VI-Conference-26-30-Milan-Italy-book.pdf>

11. Дротенко В. Проблема ідентичності в культурі постмодерну. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія»*. 2018. Вип. 19. С.1 46–149. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162041128.pdf>

12. Левченко О.Г. Театр у системі філософської антропології: монографія / Нац. центр театр. мистец. ім. Леся Курбаса. Київ, 2012. 296 с. С. 90–94, 265–270. URL: <http://kurbas.org.ua/projects/levchenko/monogr.pdf>

13. Маленко С.А., Некіта А.Г. Фільми жахів у несвідомих антропологічних стратегіях біовлади. *Антропологічні вимірювання філософських досліджень*. 2018. № 13. С. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i13.122984>

14. Масол Л.М. Концептуальні засади формування змісту загальної мистецької освіти в контексті державних стандартів. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob_lsilsk_shkolu/1/visnuk_3.pdf

15. Масол Л.М. Інтеграція... (Поліцентрична інтеграція змісту загальної мистецької освіти). *Мистецтво та освіта*. 2020. № 1 (95). С. 20–27. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722641/1/>

16. Медведєва А., Муравін Р. Сценічне мистецтво в період соціокультурних трансформацій. *Збірник наукових праць. Випуск 26 (1–2019) Частина 2. Розділ 1. Методика навчання мистецьких дисциплін*. 2019. DOI: 10.32626/2309-9763.2019–26–2.128–136.

17. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України ; редкол.: В. Сидоренко (голова) та ін. Київ : Інтертехнологія, 2006.

URL: http://mari.kiev.ua/sites/default/files/inline-images/pdfs/_works-istor_teatr_text.pdf

18. Рой Є.Є., Литвиненко В.А. Синкретизм танцювального і театрального мистецтва та його прояв у художньо-образній структурі драматургічної канви сценічного дійства. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2019. № 40. С. 66–74. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.40.2019.172678>

19. Совгира Т.І., Татаренко М.Г. Специфіка роботи актора театру і кіно: природа існування та засоби умовності. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2018. № 1. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-759x.1.2018.144949>

20. Стандарт вищої освіти України. Рівень вищої освіти перший (бакалаврський). Галузь знань «Культура і мистецтво». Спеціальність 024 «Хореографія». МОН України. Київ, 2020.

21. Харченко П. Принципи функціональної класифікації музики в кіно. *Науковий журнал Художня культура. Актуальні проблеми*. 2020. № 16 (1). С. 179–188. DOI: <https://doi.org/10.31500/1992-5514.16.2020.205257>

Електронне навчально-методичне видання

Валентина Дротенко

Основи сценічного та екранного мистецтва

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Редактор

Ірина Невмержицька

Технічний редактор

Лужецька Ольга

Коректор

Артимко Ірина

Здано до набору 02.03.2023 р. Формат 60x90/16. Папір офсетний. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 2,125. Зам. 11.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. (Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від 01.07.2016 р.). 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, к. 31.